

*А. В. Майстер,
к. е. н., доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0547-4489>
А. А. Славкова,
к. е. н., доцент, професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8337-8679>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.2.108

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

A. Maister,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance named after Victor Fedosov,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
A. Slavkova,
PhD in Economics, Professor of the Department of Finance named after Victor Fedosov,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

INSURANCE MARKET OF UKRAINE: PROBLEMS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

У статті досліджено сутність категорії "страховий ринок" і визначено, що страховий ринок – це окрема сфера економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист із урахуванням сформованого попиту та пропозиції на нього, шляхом укладання страхового договору між виробником (страховиком) й покупцем цього захисту. Проаналізовано основні показники розвитку страхового ринку України в 2020–2023 рр. В Україні основним законодавчим актом, яким регулюються відносини у сфері страхування, є Закон України "Про страхування", який направлений на формування ринку страхових послуг. Дослідження стану страхового ринку України показало, що він знаходиться у кризовій ситуації, однак продовжує працювати і забезпечувати страховий захист суспільства і суб'єктів господарювання. Основними проблемами, які характерні для страхового ринку сьогодні є: зниження обсягів клієнтообігу, скорочення спрощення регуляторних вимог, зменшення обсягів послуг роздрібного страхування, наявність відтермінувально-платіжних тенденцій у клієнтській базі страховиків, низький рівень довіри населення, відсутність будь-яких гарантій у випадку банкрутства страхової компанії, низька платоспроможність населення, недостатні права споживачів страхових послуг, відсутність привабливих інвестиційних інструментів для страхових компаній, недостатній рівень менеджменту страхових компаній. Було визначено основні напрями розвитку страхового ринку України: створення інфраструктури страхового ринку та адаптація ведення страхової діяльності згідно міжнародних стандартів; вдосконалення законодавчої бази; стандартизація ліцензійної діяльності відносно вітчизняних страхових компаній; структуризація власності страхових компаній; перепрофілювання систем управління ризиками; застосування інноваційних технологій у страховій діяльності; визначення ефективної стратегії та завдань розвитку страхового ринку України у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах; трансформація капіталу і видозміна порядку оцінювання вартості активів страховиків; посилення прозорості страхового ринку України; підвищення рівня фінансової грамотності населення щодо страхової культури.

The article examines the essence of the category "insurance market" and determines that the insurance market is a set of economic relations regarding the purchase and sale of insurance protection, taking into account the formed demand and supply for it, by concluding an insurance contract between the manufacturer (insurer) and the buyer of this protection directly or through insurance intermediaries and fulfilling obligations under this contract. The main indicators of the development of the insurance market of Ukraine in 2019–2022 are analyzed. In Ukraine, the core legislative act regulating relations in the insurance sector is the Law of Ukraine "On Insurance", which regulates relations in the insurance sector and is aimed at forming the insurance services market. A study of the state of the insurance market of Ukraine in the pre-war period and during the war showed that it is in a crisis situation, but continues to work and provide insurance protection for society and business entities. The main problems that are characteristic of the insurance market today are: a decrease in the volume of client turnover, a reduction in the simplification of regulatory requirements, a decrease in the volume of retail insurance services, the presence of deferred payment tendencies in the client base of insurers, a low level of public trust, the absence of any guarantees in the event of bankruptcy of an insurance company, low solvency of the population, insufficient rights of consumers of insurance services, the absence of attractive investment instruments for insurance companies, and an insufficient level of management of insurance companies. The main directions of development of the Ukrainian insurance market were identified: standardization of licensing activities for domestic insurance companies; structuring of insurance companies' ownership; re-profiling of risk management systems; transformation of capital and modification of the procedure for assessing the value of insurers' assets; increasing transparency of the Ukrainian insurance market; improving the regulatory environment.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, страхова діяльність, страхові компанії, страхові премії, страхові виплати, страхові резерви, регуляторна політика, страховий нагляд.

Key words: insurance, insurance market, insurance activity, insurance companies, insurance premiums, insurance payments, insurance reserves, regulatory policy, insurance supervision.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Для будь-якої країни однією з основних умов соціально-економічного розвитку є наявність ефективного функціонування страхового ринку. Відповідно, зростає роль страхового ринку, як механізму соціального захисту населення, зменшення підприємницьких ризиків, важливого джерела внутрішніх інвестиційних ресурсів, розв'язання соціальних проблем та сприяння розвитку економіки. Страховий ринок є одним із ключових елементів фінансової системи, адже саме він в значній мірі здатний забезпечити безперебійну діяльність підприємств, захист інтересів населення, що має важливе значення для підтримки соціальної стабільності в суспільстві. Крім того страхування є важливим джерелом нагромадження коштів, що знаходять від страхових премій із подальшим їхнім перетворенням у довгострокові інвестиції. Страхові компанії є високоризиковими фінансовими установами, яким належить особливе місце в забезпеченні інвестиційного процесу, адже акумулюючи значні фінансові ресурси, вони перетворюють страховий ринок на потужне джерело інвестиційних ресурсів. Страховий ринок в Україні останніми роками характеризується недостатнім рівнем розвитку, кризовими явищами, йому були притаманні такі проблеми, як

недосконалість правового регулювання, незначна роль українських страховиків як інвесторів економіки, невідповідність страхових послуг купівельній спроможності населення та низька страхова культура. В умовах активізації процесів глобалізації, мінливості економічного середовища, зважаючи на вищевикладене, дослідження сучасного стану страхового ринку України, а також визначення проблем та окреслення основних тенденцій його розвитку в умовах воєнного стану є актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання особливостей функціонування страхового ринку у своїх працях досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, такі як, В. Базилович, А. Марина, О. Олійник, М. Пеценко, С. Осадець, В.Юхименко та ін. Проте незважаючи на значні наукові доробки, все ще залишаються питання, що потребують подальшого вивчення, наприклад, питання діяльності страхового ринку в умовах кризи, що актуально на даний час для України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження функціонування страхового ринку України, визначення основних проблем та перспектив його розвитку з урахуванням нових економічних викликів.

Таблиця 1. Кількість страхових компаній в Україні в 2020–2023 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023
Загальна кількість	210	156	128	106
СК «non-Life»	190	143	116	94
СК «Life»	20	13	12	12

Джерело: сформовано на основі [6].

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ефективність функціонування страхового ринку є важливим індикатором загального рівня економічної ситуації в країні. Страхування як особливий вид фінансової діяльності приймає основні виклики ризику як для громадян, так і для суб'єктів господарювання, так як за своїм змістом страхова діяльність передбачає прийняття ризиків непередбачуваних подій. За оцінками експертів, в Україні застраховано лише 10% потенційних ризиків, в той час як в більшості країн цей показник становить понад 90%, що свідчить про неефективність функціонування страхового ринку України.

В Україні основним законодавчим актом, яким регулюються відносини у сфері страхування, є Закон України "Про страхування", згідно якого страхування — правовідносини щодо захисту страхових інтересів фізичних та юридичних осіб (страховий захист) при страхуванні ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі, у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування, за рахунок коштів фондів, що формуються шляхом сплати страхувальниками страхових премій (платежів, внесків), доходів від розміщення коштів таких фондів та інших доходів страховика, отриманих згідно із законодавством [1]. У фаховій економічній літературі можна зустріти багато визначень страхового ринку, що пов'язано із багатоаспектністю цього поняття. Наприклад, на думку В. Базилевича, страховий ринок являє собою "...цілісну систему економічних відносин, що виникають у процесі купівлі-продажу специфічного товару — страхового захисту, і в межах якого (страхового ринку) виникає попит і пропозиція, встановлюється ціна на даний товар.." [2, с. 38]. Схоже визначення наведено у праці С. Осадця: "...страховий ринок — це сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги і здійснюється процес їх купівлі-продажу.." [3, с. 76]. Ряд вчених зазначає, що поняття "страховий ринок" поєднує у собі дві відокремлені категорії, зокрема: "ринок" і "страхування". Так, на думку П. Самуельсона, ринок — це механізм, за допомогою якого покупці й продавці взаємодіють, щоб визначити ціну та кількість товару [4, с. 75]. Тобто, виходячи з даного визначення, основне призначення ринку — сприяти взаємодії продавців і покупців певного товару, а також встановленню ціни на нього. Н. Приказюк визначає страховий ринок як сукупність економічних відносин з приводу купівлі-продажу страхового захисту із урахуванням сформованого попиту та пропозиції на нього, шляхом

укладання страхового договору між виробником (страховиком) й покупцем цього захисту безпосередньо чи за допомогою страхових посередників та виконання зобов'язань за цим договором [5, с. 98]. Отже, страховий ринок — це сукупність економічних відносин з приводу купівлі-продажу страхових послуг з урахуванням сформованих на них попиту та пропозиції. При цьому виробниками страхового захисту є страхові компанії, покупцями — дієздатні фізичні і правоздатні юридичні особи, які мають потребу у страховому захисті. Страхові компанії, здійснюючи свою діяльність, стимулюють акумулювання капіталу та налагодження механізмів його залучення й перетворення у інвестиційні ресурси, що можуть бути вкладені у економіку країни, й тим самим активізують реальний сектор економіки та сприяють соціально-економічному росту.

Страхова діяльність, фінансуючи ризики, виконує декілька функцій, які становлять загальний економічний інтерес як для окремих осіб, так і для суспільства в цілому. Ці функції в основному пов'язані із забезпеченням економічного захисту, кращим використанням ресурсів, а також накопиченням та реалізацією фінансових ресурсів. Той факт, що відшкодування збитків відбувається в той момент, коли допомога є найбільш необхідною, тобто коли збиток стався, вказує на те, що страхування забезпечує економічний захист, зберігаючи фінансову безпеку. Часткове або повне відшкодування збитку страхувальнику зменшує ймовірність того, що він звернеться за фінансовою допомогою до інших суб'єктів, що відображає внесок страхування у розвиток всієї соціальної спільноти. Компенсація збитків дозволяє підприємствам продовжувати свою діяльність, працівникам — зберігати робочі місця, а компаніям — продовжувати пропонувати свої продукти та послуги відповідно до потреб клієнтів. Цим самим страхування, компенсуючи збитки, сприяє стабільності бізнесу та постійному розвитку економіки в цілому. Початок воєнного стану став найбільшим викликом для страхового ринку. Вітчизняні страхові компанії стикнулися із принципово новими перешкодами для здійснення бізнесу: суттєво зменшилась кількість центрів обслуговування клієнтів; відбулась релокація бізнесу; виникли проблеми із персоналом.

Щодо аналізу страхового ринку України, станом на кінець 2023 р. загалом налічувалося 106 страховиків, з яких 12 — компанії зі страхування життя (табл. 1).

Отже, у 2023 році на страховому ринку України працювало 106 страхових компаній, що на 104 менше, ніж у 2020 році. Звичайно, на скорочення кількості страхових компаній на 49,5% вплинув не тільки початок війни, але й запровадження нормативів платоспроможності страховиків, що стало причиною очищення страхового ринку від недобросовісних страхових компаній. Крім того, Національний банк України з моменту призначення його регулятором страхового ринку у 2020 році, почав ретельно стежити за дотриманням страховиками умов прозорості, платоспроможності, надійності, відповідності ліцензій. В результаті цього, частина страхових компаній добровільно почала залишати страховий ринок, інші компанії виходили з нього через непрозору структуру власності, нездатність дотримуватись вимог НБУ, анулювання ліцензій. І останніми факторами, що

Таблиця 2. Основні показники розвитку страхового ринку України в 2020—2023 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	Відносне відхилення 2023/2020	Абсолютне відхилення 2023/2020
Кількість укладених договорів страхування, тис. од.	120 577	131 562	88 102	94 820	-21,36	-25757
Валові страхові премії, млн грн	45 176	49 708	39 616	47 102	4,26	1926
Валові страхові премії на один договір страхування, грн	375	378	450	497	32,53	122
Валові страхові виплати, млн грн	14 854	17 958	13 001	16 902	13,78	2048
Валові страхові виплати на один договір страхування, грн	123	137	148	179	46	56
Рівень валових виплат, %	32,9	36,1	32,8	36	9,42	3,1

Джерело: сформовано на основі [6; 7].

змушили багато компаній припинити свою діяльність, стали пандемія COVID-19 та початок повномасштабного вторгнення. Так, протягом першого кварталу 2022 р., коли було введено військовий стан, страховий ринок України залишило відразу 11 компаній, 10 з них були зареєстровані на окупованих в лютому 2022 року територіях. Більшість страхових компаній були позбавлені ліцензій через порушення регулятивних вимог НБУ.

Нестійку та суперечливу динаміку показують основні показники розвитку страхового ринку України протягом 2020—2023 рр. (табл. 2).

Як бачимо, на фоні загального зменшення кількості укладених договорів за період 2020–2023 рр. (на 25757 тис. од.), на 32,53 % збільшилася вартість 1 договору.

Визначимо загальні тенденції функціонування страхового ринку у 2023 році порівняно з 2020 р.:

- у 2023 році кількість укладених договорів страхування порівняно із 2020 роком скоротилася на 21,36% або на 25 757 тис.од.;

- розмір валових страхових премій у 2023 році збільшився порівняно із 2020 роком на 1,92 млрд грн або на 4,26%;

- обсяг страхових премій на 1 договір страхування збільшився на 122 грн з 375 грн до 497 грн;

- розмір валових страхових виплат у 2023 році збільшився порівняно із 2020 роком на 13,78 %;

- обсяг страхових виплат на 1 договір страхування збільшився на 56 грн з 123 грн до 179 грн;

- рівень валових виплат зріс на 9,42%.

Отже, проаналізувавши вищезазначені дані, можна зробити висновок, що за 2023 рік страховий ринок України почав поступове відновлення. Водночас, варто зауважити, що відновлення діяльності всіх страхових компаній залежить в основному від структури їхнього портфеля і відповідно відбувається нерівномірно. Основними драйверами росту страхових премій у 2023 році були наступні види страхування: КАСКО, ОСЦПВ та Зелена картка. Основною причиною зростання страхових премій по КАСКО та ОСЦПВ є інфляція, яка вплинула на зростання вартості транспортних засобів.

Підсумовуючи проаналізовані дані щодо стану страхового ринку України, можна зробити висновок, що зараз він знаходиться у кризовій ситуації, однак продовжує поступове відновлення, забезпечуючи страховий захист суспільства і суб'єктів господарювання. Так, страховики, використовуючи досвід діяльності в умовах пандемії, почали створювати нові страхові продукти. Щодо їх діяльності під час війни, то тут важливе значення має правомірність віднесення до категорії "форс-мажорних" обставин воєнних дій. Однак наявність цих обставин страхові компанії не звільняє від виплати відшкодування за договорами. Звільненню підлягає тільки відповідальність за порушення зобов'язань, коли воно мало місце в результаті дії обставин непереборної сили. Страхові випадки, що сталися в результаті дії воєнних ризиків, страховою компанією не покриваються, але усі інші умови за договорами відшкодовуються.

Відзначимо, що на сьогодні страховий ринок України характеризується нерівномірним розвитком через наявність багатьох проблем, частина з яких притаманна і для інших секторів фінансового ринку:

- невідповідність сучасного стану страхового ринку України загальним тенденціям розвитку світового страхового ринку;

- слабка конкуренція серед страхових компаній в результаті недостатнього рівня капіталізованості національних страхових компаній;

- часткова нормативна дерегульованість таких страхових випадків, як стихійні лиха і техногенні катастрофи;

- непрозорість страхового ринку України;

- часткова незаконність діяльності окремих страхових компаній (чи діяльність всупереч принципів та положень Законів України "Про страхування" і "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування").

- відсутність довіри населення та суб'єктів господарювання до страхових компаній;

- значна частка тіньової економіки;

- збиткова діяльність більшості підприємств;

- політична та економічна нестабільність в державі.

- повільні темпи ринкової трансформації реально-го сектора економіки;
- низький рівень страхової культури населення;
- знецінення національної валюти;
- відсутність надійних фінансових інструментів для інвестування.

На початку 2022 р. існуючі проблеми на ринку значно поглибилися і виникли нові виклики, які мали значний вплив як на діяльність страхових компаній, так і ефективність процесів ринку страхування в цілому. Тому, на сьогодні страховий ринок України характеризується досить малоефективними показниками розвитку, що у свою чергу, спричиняє зменшення попиту на страхові послуги юридичних і фізичних осіб.

Більшість фахівців вважає, що важливими напрямками розвитку страхового ринку України є:

- стандартизація ліцензійної діяльності відносно вітчизняних страхових компаній;
- структуризація власності страхових компаній;
- перепрофілювання систем управління ризиками;
- трансформація капіталу і видозміна порядку оцінювання вартості активів страховиків;
- посилення прозорості страхового ринку України
- удосконалення регуляторного середовища [8].

Як вірно зазначають вчені щодо розвитку страхування у повоєнний час, то скоріш за все процес відновлення економіки України буде диктувати певні тенденції страховому ринку, який зазнає певних змін. Так, перевага буде надаватися обов'язковим видам страхування, страхуванню каско автомобілів, банківському страхуванню, добровільному медичному страхуванню. Тому, щоб страховий ринок зміг пережити війну з мінімальними втратами і відновитись та відповідно надавати і надалі страховий захист, слід системні рішення запроваджувати й на державному рівні [9, с. 358]:

- перегляд і зниження економічних нормативів страхових компаній, зокрема: перегляд вимог до розрахунку резервів, насамперед, резерву незароблених премій і платоспроможності, диверсифікації й структури активів страхових компаній, в частині тимчасового встановлення інших значень дебіторської заборгованості, скорочення обмежень на розміщення коштів резервів страхових компаній в одному банку і збільшення показника перестрахування у одній компанії-перестраховика;
- зменшення податкового навантаження на страхові компанії;
- формування механізму "миттєвого рефінансування" за допомогою Національного банку і банків, насамперед державних;
- можливість пільгового кредитування страхових компаній під строкові депозити, які розміщені у вітчизняних банках, і наявні у страхових компаній ОВДП;
- часткове вивільнення коштів страхових компаній з додаткових гарантійних фондів, які будуть направлені на виплати населенню;
- формування дієвого контролю за явною або опосередкованою дискримінаційною процедурою "акредитації" при участі у тендерах;
- стимулювання внутрішнього перестрахування;
- забезпечення можливості перерахування за кордон іноземної валюти для оплати послуг медичних ком-

паній з метою продовження можливості українців, що виїхали через війну, отримувати лікування під час перебування у інших країнах.

Ці кроки повинні в першу чергу бути зроблені з тією метою, щоб забезпечити можливості страхових компаній здійснювати страхові виплати, надаючи підтримку населенню, підприємствам і бізнесу. Насамперед, державна допомога на рівні регуляторних рішень потрібна невеликим і середнім за розміром страховим компаніям, страховим організаціям, які суттєво постраждали від бойових дій. Національний банк, як регулятор в умовах воєнного стану повинен сконцентруватись на розробці ефективного й діючого плану підтримки страхового ринку, який дуже чутливий до економічного спаду [10].

На нашу думку, для подолання проблем, що перешкоджають ефективному функціонуванню страхового ринку України, необхідно вжити наступних заходів:

- створення інфраструктури страхового ринку та адаптація ведення страхової діяльності згідно міжнародних стандартів;
- вдосконалення законодавчої бази;
- застосування інноваційних технологій у страховій діяльності;
- визначення ефективної стратегії та завдань розвитку страхового ринку України у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах;
- підвищення рівня фінансової грамотності населення щодо страхової культури;
- вжиття заходів щодо зменшення тіньової економіки.

Узагальнюючи вищезазначене, можемо стверджувати, що страховий ринок України перебуває на етапі відновлення. Проте, незважаючи на наявність багатьох проблем функціонування, він має потенціал для розвитку та інтеграції у світовий простір.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЦЬОМУ НАПРЯМКУ

Страховий ринок є необхідним елементом економіки країни та невід'ємною частиною фінансового ринку держави, його ефективність є індикатором загального рівня економічної ситуації в країні. Страховий ринок виступає своєрідним "гарантом" фінансової безпеки країни, оскільки сприяє уникненню ризикових подій й ефективному реагуванню на їхні наслідки. В Україні профільним законодавчим актом, яким регулюється відносини у сфері страхування, є Закон України "Про страхування", який направлений на формування ринку страхових послуг та посилення страхового захисту майнових інтересів фізичних осіб та підприємств, організацій, установ. Аналіз стану страхового ринку України показав, що він знаходиться у кризовій ситуації, однак продовжує працювати і поступово відновлюється.

Основними проблемами, які характерні для страхового ринку сьогодні є: зниження обсягів клієнтообігу, скорочення спрощення регуляторних вимог, зменшення обсягів послуг роздрібного страхування, наявність відтермінувально — платіжних тенденцій у клієнтській базі страховиків, низький рівень довіри населення, відсутність будь-яких гарантій у випадку банкрутства страхової компанії, низька платоспроможність населен-

ня, недостатні права споживачів страхових послуг, відсутність привабливих інвестиційних інструментів для страхових компаній, недостатній рівень менеджменту страхових компаній.

Було визначено основні напрями розвитку страхового ринку України: створення інфраструктури страхового ринку та адаптація ведення страхової діяльності згідно міжнародних стандартів; вдосконалення законодавчої бази; стандартизація ліцензійної діяльності відносно вітчизняних страхових компаній; структуризація власності страхових компаній; перепрофілювання систем управління ризиками; застосування інноваційних технологій у страховій діяльності; визначення ефективної стратегії та завдань розвитку страхового ринку України у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах; трансформація капіталу і видозміна порядку оцінювання вартості активів страховиків; посилення прозорості страхового ринку України; підвищення рівня фінансової грамотності населення щодо страхової культури.

Отже, страховий ринок є "імунною системою" держави, яка сприяє зменшенню ризиків, фінансуванню збитків від непередбачуваних подій і тим самим сприяє економічному розвитку країни. Також страховий ринок відіграє значну роль у соціально-економічному розвитку держави, акумулюючи значні грошові кошти, які можуть виступити потужним інвестиційним ресурсом. Розвинений страховий ринок є джерелом інвестицій у пріоритетні галузі економіки, чим сприяє вирішенню глобальних економічних завдань. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення тенденцій інноваційного розвитку страхових компаній в Україні.

Література:

1. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Страхування: підручник. В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Р. В. Пікус та ін.; ред. В. Д. Базилевич. Київ: Знання, 2008. 1019 с.
3. Страхування: підручник. ред. С. С. Осадець. Вид. 2 ге, перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2002. 599 с.
4. Самуельсон П., Нордгауз В. Макроекономіка. Київ: Основи, 1995. 462 с.
5. Приказюк Н.В. Страхова система України: теорія, методологія, практика: монографія. Н. В. Приказюк. К.: Логос, 2017. 611 с.
6. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Рейтингового агентства Фориншуер. URL: <https://forinsurer.com/ratings>
8. Маршук Л. М., Поплавська Є. М. Виклики ринку страхування в Україні у воєнний період. Modern engineering and innovative technologies. 2022. С. 26—29.
9. Chvertko L., Vinnytska O., Korniienko T. Inclusive orientation of the development of the insurance market of Ukraine in the conditions of digitalization of the economy. Strategii si politici de management in economia contemporana [Resursa electronica]: conf. st. intern., editia a 7-a, 9-10 iunie 2022. Chisinau: ASEM, 2022. P. 358—364.

10. Черняхівський В. План Маршала для українського страхового ринку. NV Бізнес: веб-сайт. 2022. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-vplinula-viyna-na-strahoviy-rinok-ekspert-ostanni-novini-50237940.html>

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine "On insurance", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 05 Jan 2025).
 2. Bazylevych, V. D. Filoniuk, O. F. and Bazylevych, K.S. (2008), Strakhuvannia [Insurance], Kyiv: Znannia, Kyiv, Ukraine.
 3. Osadets', S.S. (2002), Strakhuvannia [Insurance], KNEU, Kyiv, Ukraine.
 4. Samuelson, P. and Nordhauz, V. (1995), Makroekonomika [Macroeconomics], Osnovy, Kyiv, Ukraine.
 5. Prykaziuk, N.V. (2017), Strakhova systema Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka [Insurance system of Ukraine: theory, methodology, practice], Lohos, Kyiv, Ukraine.
 6. National Bank of Ukraine (2025), available at: (Accessed 05 Jan 2025).
 7. Forynshuer (2025), available at: <https://forinsurer.com/ratings> (Accessed 05 Jan 2025).
 8. Marshuk, L. M. and Poplavs'ka, Ye. M. (2022), "Challenges of the insurance market in Ukraine during the war", Modern engineering and innovative technologies, pp. 26—29.
 9. Chvertko, L., Vinnytska, O. and Korniienko, T. (2022), "Inclusive orientation of the development of the insurance market of Ukraine in the conditions of digitalization of the economy", Strategii si politici de management in economia contemporana: conf. st. intern., [Management strategies and policies in the contemporary economy, international scientific conference.], ASEM, Chisinau, June 9—10, pp. 358—364.
 10. Cherniakhovs'kyj, V. (2022), "Marshall Plan for the Ukrainian insurance market", available at: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/yak-vplinula-viyna-na-strahoviy-rinok-ekspert-ostanni-novini-50237940.html> (Accessed 05 Jan 2025).
- Стаття надійшла до редакції 10.01.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663